

ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ДОЧІРНИХ ТА АСОЦІЙОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Зарубіжні компанії для посилення потенціалу свого розвитку об'ємно залучають фінансові інвестиції. Залучення таких інвестицій відбувається шляхом вкладання коштів інших компаній в цінні папери та капітал цієї компанії. Інвестування має за мету забезпечення приросту капіталу одних компаній і отримання додаткових доходів іншими.

У цих процесах важливим є порядок обліку інвестицій в асоційовані компанії та розкриття інформації про них у фінансовій звітності, яким регламентується МСБО 28 „Інвестиції в асоційовані компанії”. Згідно з цим стандартом асоційованою компанією вважається підприємство, в якому інвестор має суттєвий вплив і яке не є ні дочірнім, ні спільним підприємством інвестора. Під суттєвим впливом розуміють можливість брати участь у прийнятті рішень з фінансової та операційної політики об'єкта інвестування, але при цьому інвестор не має права контролювати цю політику. Вважається, що інвестор має суттєвий вплив, якщо він володіє прямо або непрямо (через дочірні підприємства) не менше ніж 20% акцій об'єкта інвестування, що мають право голосу [1, с. 537].

Дочірнім підприємством є компанія, яка перебуває під контролем іншої (материнської) компанії. При використанні методу обліку інвестицій на консолідованій основі за умови, що компанії-інвестору належить понад 50% акцій іншої компанії, в яку здійснюються інвестиції, дочірнє підприємство є об'єктом інвестиції.

Фінансові інвестиції обліковуються у підприємства-інвестора на дату балансу за вартістю, яка в П(С)БО 12 визначено два методи оцінки фінансових інвестицій на дату балансу, а саме: за справедливою вартістю і за методом участі в капіталі.

Справедлива вартість застосовується у разі:

а) якщо інвестиції придбані в асоційованого, дочірнього, або спільного (із створенням юридичної особи) підприємства та утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати їх придбання;

б) асоційоване, дочірнє, або спільне (із створенням юридичної особи) підприємство веде діяльність в умовах, що обмежують його здатність передавати кошти інвестору (учаснику спільного підприємства) протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців;

в) підприємство-інвестор, що здійснило інвестицію в спільне (із створенням юридичної особи) підприємство, не є контрольним учасником;

г) підприємство-інвестор не має суттєвого впливу (наприклад, менше 25% голосів акцій, що дають право голосу) на об'єкт інвестування.

У сучасній практиці переважаючим методом обліку інвестицій в асоційовані компанії є метод участі у капіталі. Згідно з цим методом інвестиція в асоційовану компанію первісно відображається за собівартістю. У подальшому вартість інвестиції коригується (збільшується або зменшується) на частку інвестора в прибутках (збитках) та інших змінах у капіталі асоційованої компанії.

Метод участі в капіталі не застосовується у випадку, якщо фінансові інвестиції оцінюються та обліковуються на дату балансу у інвестора за справедливою вартістю. При застосуванні методу участі в капіталі слід керуватися правилами, а саме:

а) балансова вартість в асоційованих підприємствах зменшується на суму зменшення корисності інвестиції та зменшується (збільшується) на суму амортизації різниці між собівартістю фінансової інвестиції в асоційоване підприємство і часткою інвестора в балансовій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань на дату придбання.

б) якщо інвестор (контрольний учасник, інвестор асоційованого підприємства) вносить або продає активи спільному, асоційованому підприємству відповідно і передає значні ризики та вигоди, пов'язані з їх володінням, то у складі фінансових результатів звітного періоду відображається лише та частина прибутку (збитку), яка припадає на частку інших інвесторів спільного, асоційованого підприємства відповідно.

в) інвестор спільного, асоційованого підприємства відображає всю суму отриманих збитків, якщо внесок або продаж свідчить про зменшення чистої вартості реалізації оборотних активів або зниження корисності необоротних активів.

г) контрольний учасник спільного підприємства припиняє облік фінансових інвестицій за методом участі в капіталі з останнього дня місяця, в якому він перестає здійснювати спільний контроль за спільним підприємством або суттєво впливати на його діяльність [2, с. 22].

Фінансові інвестиції потребують удосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів. Також потрібно враховувати норми міжнародних стандартів фінансової звітності, які покликані прозоріше відображати інформацію.

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.

2. Крупка Я. Облік інвестицій за методом участі в капіталі // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 9.